

ע"פ 6363/12 - א.ע. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 6363/12

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: א.ע.

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
מיום 17.06.2012 בת"פ 30590-09-11 בצירוף ת"פ
27913-08-11 שניתן על ידי כבוד השופט א' אינפלד

תאריך הישיבה: ט"ז בתמוז התשע"ד (14.07.2014)

בשם המערער: עו"ד צבי אבנון

בשם המשיבה: עו"ד קרן רוט

בשם שירות מבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

*

ערעור על חומרת עונש המאסר שגזר בית המשפט המחוזי בבאר שבע ביום 17.6.2012 (כבוד השופט א' אינפלד) על המערער.

האישומים ופסק דינו של בית המשפט קמא

1. המערער הורשע ביום 11.1.2012 על פי הודאתו ובמסגרת הסדר טיעון בעבירה של תקיפה סתם בנסיבות מחמירות (בת זוג) לפי סעיף 379 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק או חוק העונשין), בצירוף סעיף 382(ב)(1) לחוק; בעבירה של איומים לפי סעיף 192 לחוק; בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק וכן בעבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(ב) לחוק.

על פי כתב האישום הראשון אשר הוגש תחילה בבית משפט השלום בבאר שבע, תקף המערער את רעייתו (להלן גם: המתלוננת) ביום 12.8.2011 לאחר שאמרה לו כי ביתם, אשר שהתה באותה עת בבית הורי האישה, חולה וכי היא מעוניינת להביאה הביתה. בתגובה משך המערער את המתלוננת אל מחוץ לביתם המשותף לכיוון רכבם כשהוא אוחז בשערות ראשה ואומר לה כי אינו רוצה בה בבית וכי עליה לצאת ממנו ולהישאר אצל הוריה. כמו כן בעט המערער במתלוננת בגבה וברגליה ואיים עליה כי אם תשוב יהרוג אותה. בהמשך, לאחר שהמתלוננת התקשרה למשטרה איים עליה המערער כי אין לה דבר בביתו וכי "תהיה אצל משפחתה עד שתמות". כתב האישום השני הוגש נגד המערער לבית המשפט המחוזי ובו הואשם המערער בכך שבעת שהיה משוחרר לחלופת מעצר בתנאי מעצר בית מלא בעקבות אירועי כתב האישום הראשון, ואף שנאסר עליו ליצור קשר ישיר או עקיף עם המתלוננת, הוא הפתיע את המתלוננת ביום 5.9.2011 בעת שיצאה מסניף משרד הפנים ברהט ונכנסה לרכבה, פתח את דלת הרכב התיישב במושב הנהג והחל לנהוג במהירות בעוד המתלוננת יושבת לצידו. המתלוננת ביקשה מן המערער שוב ושוב לעצור את הרכב ואמרה לו כי אינה רוצה לדבר איתו, אך המערער לא שעה לדבריה והמשיך בנסיעה לעבר חורשה שבסמוך לעיר. המערער חנה בחורשה, שלף סכין חיתוך "יפנית", אחז בה מול המתלוננת ולאחר שאמרה לו "אל תעשה ככה" השיב לה "אני רוצה להרוג אותך, לחתוך לך את הלשון שלא תדברי אני לא אעזוב אותך לפני שאני חותך לך את הלשון". המערער ניסה לפתוח בכוח את פיה של המתלוננת על מנת לחתוך את לשונה בסכין, והתעלם מהפצרותיה כי יניח לה. משלא הצליח לחתוך את לשונה של המתלוננת, חתך המערער את שני צידי פניה בסכין מספר פעמים על מנת להטיל בה מום. בסופו של דבר הצליחה המתלוננת לצאת מהרכב כשהיא פצועה ומדממת ונפלה לארץ. המערער התקרב אליה, הכה בראשה ושאל "למה את עצרת אותי? למה עשית לי ככה? למה התלוננת עלי?". למרות פציעתה הצליחה לקום ולברוח לעבר שכונת מגורים סמוכה בה מתגוררים קרובי משפחתה, שם התמוטטה על הכביש. לאחר טיפול ראשוני היא פונתה לבית חולים כשהיא סובלת מחתך עמוק וארוך בלחי שמאל (מהאוזן ועד הסנטר) וכן מחתכים נוספים בשתי לחייה, מחתך בידה ומחבלה במצחה.

2. המערער הודה כאמור בעובדות כתבי האישום המתוארים, שצורפו ותוקנו על פי הסדר הטיעון, הורשע בעבירות שפורטו לעיל, והופנה אל שירות המבחן לקבלת תסקיר טרם מתן גזר-הדין. שירות המבחן התרשם מן המערער כבעל אישיות פורצת גבולות, אימפולסיבית ובעלת דפוסים אלימים וכן ציין כי המערער מפגין עמדות פטריאכליות נוקשות, רכושנות, צורך בשליטה וקושי בהצבת גבולות לעצמו. עוד ציין שירות המבחן כי המערער הביע צער וחרטה על מעשיו וטען כי פגש במתלוננת במקרה בעודו הולך לראות תאונה בה היה מעורב בן משפחתו וכי מעשיו נבעו מאובדן שליטה

בעקבות חוסר שיתוף הפעולה מצד המתלוננת עת ביקש לשוחח עמה ברכב. שירות המבחן התרשם כי הבעת הצער שהפגין המערער הייתה אמנם כנה, אך ציין כי המערער נעדר תובנה לדפוסיו האלימים ונוטה להשליך את האחריות למעשיו על רעייתו. בנסיבות אלו סבר שירות המבחן כי יש להטיל על המערער עונש מאסר לתקופה ממושכת וכן מאסר מותנה. עוד המליץ שירות המבחן על שילובו של המערער בטיפול מתאים בין כותלי בית הכלא.

3. בגזר הדין אשר ניתן ביום 17.6.2012 סקר בית המשפט המחוזי באריכות את טענות הצדדים, את תסקיר שירות המבחן, את הנזק שנגרם למתלוננת ואת עמדתה ביחס למערער וקבע כי נוכח נסיבותיו החמורות של המקרה דן העונש ההולם את העבירות הוא שנות מאסר ארוכות. בית המשפט ציין כי המעשים בהם הורשע המערער פוגעים בערכים מוגנים שונים ופגיעה מצטברת זו "מחייבת לכאורה ענישה חמורה שבעתים". בבחינת הערכים המוגנים שנפגעו הדגיש בית המשפט את החומרה היתרה שבביצוע מעשי אלימות במסגרת המשפחתית ובפרט כלפי בת זוג. בית המשפט הוסיף וציין לעניין זה כי שירות המבחן ביקש להחמיר בעונשו של המערער נוכח הערכים הפטריאכלים שביטא ועל מנת להעביר לו מסר לפיו אין הגבר אדון על רעייתו, ואין הוא רשאי לכפות עליה דבר תוך שימוש בכוח פיזי וכן כי יש לאישה זכות להתלונן במשטרה ככל שננקטה אלימות כלפיה. מסר זה, כך קבע בית המשפט, חייב להתבטא במאסר ממושך. עוד צוין כי המערער "ביקש לחתוך את לשונה 'הבוגדנית' של אשתו, ולסמן בחתכים בפניה שהוא לא רק בעלה אלא בעליה". מעשה זה, כך נקבע, מזכיר את סוג הפגיעה שבעבירות המין או הסחר בנשים, ועל כן ראוי שמתחם הענישה יגזר אף הוא מסוג עבירות אלו ויעמוד על עונש מאסר ארוך. בית המשפט הוסיף וקבע כי במעשיו פגע המערער גם בערך שלטון החוק ובאמון שנותן בית המשפט בנאשם עת שהוא מאפשר חלופת מעצר, וכי העובדה שהמערער הפר את תנאי השחרור וביצע תוך כדי כך עבירה כלפי רעייתו - עליה ניסה בית המשפט להגן בקובעו את החלופה - מצויה במדרג החמור ביותר של הפרת הוראה חוקית. ערך מוגן נוסף אשר נפגע במקרה דנן, כך קבע בית המשפט, הוא טוהר החקירה וההליך הפלילי וזאת מאחר שהמערער ביצע את מעשיו על מנת להעניש את רעייתו על היותה עדת תביעה. בית המשפט הדגיש כי על מנת לקיים אכיפה פלילית יש הכרח להעניק הגנה מיוחדת לעדים ולהעניש בחומרה את מי המבקש להטרידם או לפגוע בהם.

בית המשפט הוסיף וציין בגזר הדין כי בעת שהמתלוננת העידה בפניו ניתן היה להבחין בצלקת ארוכה על פניה. כן צוין כי עמדת המתלוננת ביחס למערער השתנתה וכי תחילה הביעה התנגדות להסדר טיעון או לשחרור המערער מן המעצר ותיארה אותו כאדם אלים ממנו היא חוששת, אך בשלבים מאוחרים יותר של ניהול ההליך ציינה כי המערער מתחרט על מעשיו וכי היא מעוניינת בשיקום יחסיהם ובמגורים עמו וביקשה להקל בעונשו. בית המשפט קבע כי יש ליתן משקל לעמדת המתלוננת שכן היא זו אשר נפגעה מן המערער ועומדת בסיכון המשמעותי ביום שחרורו ואולם, כך נקבע, אין מדובר בשיקול מכריע ובנסיבות המקרה דנן יש בו כדי להפחית אך במעט מן העונש שיש להטיל על המערער. בבחינת הנסיבות לקולה ציין בית המשפט את הודיית המערער שחסכה את ניהול המשפט על כל הכרוך בכך; את העובדה (שאינה מדויקת - א.ח.) כי אין למערער הרשעות קודמות; את העובדה כי מאסר ממושך עלול לפגוע בקשר של המערער עם ילדיו; ואת העובדה כי המערער הביע חרטה אשר שירות המבחן התרשם כי היא כנה.

נוכח השיקולים שצוינו לעיל גזר בית המשפט קמא על המערער תשע שנות מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו בשני התיקים; שנה אחת מאסר על תנאי למשך שלוש שנים מיום שחרורו שלא יעבור עבירת פשע שיש בה יסוד של אלימות פיזית וכן שישה חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים מיום שחרורו שלא יעבור כל עבירת עוון שיש בה יסוד של אלימות פיזית, עבירת איומים או עבירה שעניינה החזקת סכין או נשק.

מכאן הערעור שבפנינו.

עמוד 3

4. המערער סבור כי בית המשפט קמא גזר עליו עונש חמור ובלתי מידתי, ולא ייחס משקל לטעמים המיוחדים הקיימים בעניינו. כך טוען המערער כי המעשים בהם הורשע היו אירועים בודדים שבוצעו בסמיכות זמנים לעומת רצף שנות חייהם המשותפים של המערער והמתלוננת. כמו כן, טוען המערער כי העונש שהושת עליו פוגע פגיעה אנושה במתלוננת ובילדיהם של בני הזוג וכי בית המשפט קמא לא נתן משקל מספיק לעדות המתלוננת שביקשה להקל בעונשו, על מנת שישוּב לחיק המשפחה. המערער שב ומציין את השיקולים אשר עומדים לזכותו ובהם ההודאה והחרטה אותה הפגין; העובדה כי עברו הפלילי ישן וזניח; כי ניהל אורח חיים תקין וחיי משפחה סדירים טרם האירועים דנן; וכי הנזק הפיזי שנגרם למתלוננת היה מינורי, כדבריו.

במהלך הדיון שהתקיים בערעור עדכן בא כוח המערער כי בלחץ המשפחות התגרשו המערער והמתלוננת והיא נישאה לאחר אך היא עדיין מבקשת את שחרורו וילדיהם מבקרים אותו בבית הכלא. עוד צוין כי המערער שולב בטיפול בתוך כותלי הכלא בתחום האלימות במשפחה אך הוצא ממסגרת זו עקב תקרית אלימה בה היה מעורב. לטענתו, תקרית זו אין בה כדי לבטל את המהלך הטיפולי אותו עבר לאורך השנה ולטענתו יתאפשר לו לחזור למסגרת הטיפולית בהקדם ולהמשיך בהליך השיקומי שבו החל.

5. המשיבה מצדה סבורה כי נשקפת מן המערער מסוכנות גבוהה ביותר כלפי הציבור בכלל וכלפי המתלוננת בפרט. עוד היא מציינת כי המערער ביצע שני מעשי תקיפה חמורים, והפר הפרה בוטה את מעצר הבית שהוטל עליו. המשיבה מוסיפה וטוענת כי נוכח הנסיבות הקשות של המקרה דנן העונש שהושת על המערער אינו חריג בחומרתו והיא מדגישה כי יש להותיר את העונש על כנו בייחוד נוכח ניסיונו לפגוע במתלוננת כתגובה לכך שפנתה למשטרה.

6. בתסקיר העדכני שהגיש שירות המבחן לקראת הדיון בערעור צוין כי במהלך מאסרו שולב המערער במחלקת "קשת" לטיפול בתחום האלימות המשפחה אך הודח מן המחלקה לאחר שחנק ודחף אסיר אחר. עוד צוין כי על פי נהלי המחלקה יש אפשרות לבצע בחינה מחודשת של התאמתו להמשך טיפול במחלקה לאחר שלושה חודשים מיום הדחתו, אם יביע המערער נכונות ורצון לכך. שירות המבחן הוסיף וציין כי מסיכום הטיפול במחלקה עולה כי המערער לקח אחריות על ביצוע העבירה, החל להכיר בדפוסיו האלימים והביע נכונות להמשיך ולהעמיק בטיפול. עם זאת צוין כי הוא עדיין מצוי בשלבים התחלתיים להתמודדות מול מאפייני אישיותו האלימים, וכי הדבר בא לידי ביטוי גם באירוע האלים בגינו הודח מן המחלקה הטיפולית. עוד נמסר כי כיום מצוי המערער ברשימת ההשגחה בבית הכלא לאחר שהביע תכנים אובדניים בעקבות הדחתו מן המחלקה הטיפולית, והוא אינו משולב בסבב חופשות על פי המלצתה של וועדת אלימות במשפחה אשר סברה כי רמת הסיכון העולה ממנו הינה גבוהה.

דיון והכרעה

7. דין הערעור להידחות.

הלכה מושרשת היא שערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בעונשים שגזרה הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית או שניכרת סטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת (ראו למשל ע"פ 3091/08

טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009); ע"פ 5944/13 סלמאן נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2.2.2013); ע"פ 354/14 אלולדי נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (1.7.2014)). לא מצאתי כי המקרה דנן נמנה עם המקרים החריגים המצדיקים סטייה מן הכלל האמור הנקוט על ידנו. עונש המאסר בפועל שהושת על המערער (תשע שנים) הינו עונש משמעותי אך הוא הולם את חומרת מעשיו ואינו חורג, בודאי לא באופן ניכר, מרמת הענישה המקובלת במקרים דומים (ראו למשל ע"פ 2672/08 פלוני נ' מדינת ישראל (17.11.2008); ע"פ 925/07 חדד נ' מדינת ישראל (18.6.2008)). בצדק הדגיש בית המשפט קמא כי העבירות בהן הורשע המערער בהצטרף והנסיבות שבהן בוצעו, הינן חמורות ביותר. מכתב האישום הראשון בו הורשע המערער עולה כי הוא הרשה לעצמו לנהוג כלפי המתלוננת באופן אלים ומשפיל תוך פגיעה פיזית בה ותוך רמיסת כבודה כאדם. מכתב האישום השני עולה כי חלופת המעצר ותנאי השחרור שנקבעו לו עת עמד לדין בגין כתב האישום הראשון, לא הרתיעו אותו והוא היה נחוש בדעתו לפגוע במתלוננת וללמדה לקח על שהעזה להתלונן נגדו בגין מעשיו. המעשה הקשה שביקש לבצע בה - "חיתוך הלשון" - נועד להשתיקה על מנת שיוכל לעשות בה כרצונו מבלי שתוכל עוד לפצות פה ולמנוע זאת מבעדו, ומשלא הצליח לממש את זממו זה לא נתקררה דעתו עד שחתך את פניה בסכין שנשא עימו והותיר בה צלקות תרתי משמע לכל ימי חייה.

בית משפט זה כבר עמד בעבר על הצורך לענוש בענישה מרתיעה את אלה המבצעים עבירות אלימות בתוך המשפחה בצינו:

תופעה זו של אלימות בתוך המשפחה הייתה לנגע שפשט בחברה, ויש לעוקרו על-ידי עונשים הולמים, למען ישמע ויראה המערער ולמען ישמעו ויראו עבריינים בכוח אחרים. בכגון דא יש להחמיר בדינו של הנאשם, הן מתוך הבעת שאט נפש והוקעת מעשיו והן מתוך מגמה של הרתעה. (ע"פ 2157/92 פדידה נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 81, 84 (1993). ראו גם: ע"פ 6758/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (11.10.2007); ע"פ 8543/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (6.3.2013)).

זאת ועוד - המערער כיוון להעניש את המתלוננת ולהרתיע אותה מפני מתן עדות והגשת תלונות בעתיד. מהלך זה נושא חומרה יתרה לא רק כמעשה של אלימות כלפי בת זוג אלא - כפי שציין בצדק בית המשפט קמא - גם בהיבט של שלטון החוק והאינטרס לקיום אכיפה פלילית אפקטיבית ושיקול זה יש לו משנה תוקף כאשר בעבירות אלימות במשפחה עסקינן, לגביהן קיים אצל הנפגעים לעיתים קרובות קושי מיוחד לאזור כוח ולהתלונן.

8. בגזירת העונש הביא בית המשפט קמא בחשבון את הנסיבות לקולה בענינו של המערער, ובכלל זה את עמדת המתלוננת, את הבעת הצער הכנה מצדו, את עברו הפלילי המינורי (בהקשר זה יצוין כי נפלה טעות בגזר-הדין בו נאמר כי המערער נעדר עבר פלילי, בעוד שלאמתו של דבר יש למערער הרשעה משנת 2006 בעבירה של החזקת סכין) ואת הודייתו אשר חסכה זמן שיפוטי יקר. כמו כן שקל בית המשפט את הפגיעה האפשרית בקשר של המערער עם ילדיו. אף שהעונש אינו מן הקלים לא מצאתי כי יש הצדקה להתערב בו בהינתן מכלול השיקולים שפורטו לעיל. יש לקוות כי למרות האירוע האלים שבו היה המערער מעורב בין כותלי הכלא ואשר הוביל להשעייתו מן התוכנית הטיפולית, המערער ישכיל לנצל את תקופת מאסרו ויתמיד בהליך הטיפולי שבו החל על מנת לשנות את דפוסי המחשבה וההתנהגות המאפיינים אותו כמפורט בתסקירי שירות המבחן, לטובתו ולטובת בני משפחתו.

הערעור נדחה אפוא.

ניתן היום, כ"ו בתמוז התשע"ד (24.7.2014).

שופטת

שופט

שופטת
